

**КІНЕТИЧНИЙ ІЗОТОПНИЙ ЕФЕКТ РОЗЧИННИКА В
УМОВАХ НЕЙТРАЛЬНОГО ГІДРОЛІЗУ СУЛЬФОХЛОРИДІВ
АНІЛІДІВ СУЛЬФОКИСЛОТ**

Рубльова Л.І., Левандовський В. Ю., Язык М. О.

Кафедра загальної хімії,

Донецький національний технічний університет

пр. Богдана Хмельницького, 106, м. Донецьк, Україна, 83015

e-mail: rubl2004@list.ru

Досліджено нейтральний гідроліз сульфохлоридів анілідів сульфокислот загальної формули 3-[N-(XArSO₂)-N-Me]-2,4-Me₂-C₆H₂SO₂Cl де X=4-Me, H, 4-Cl, 3-NO₂, 4-NO₂ в сумішах діоксану з H₂O (D₂O) і вмістом органічного компонента 70% (об'єм) в умовах псевдопершого порядку за нуклеофілом при 313К (таблиця).

Таблиця - Кінетичний ізотопний ефект для гідролізу 3-[N-(XArSO₂)-N-Me]-2,4-Me₂-C₆H₂SO₂Cl

X	k _{эф} · 10 ⁴ , с ⁻¹		k _{H2O} /k _{D2O}	χ, %
	70% в.д.	70% діоксан-D ₂ O		
H	1,155±0,047	0,775±0,013	1,49	35,7
4-Me	1,259±0,032	0,824±0,01	1,53	38,2
4-Cl	1,022±0,028	0,738±0,104	1,38	28,9
4-NO ₂	2,22±0,037	1,25±0,01	1,78	51,7
3-NO ₂	1,781±0,014	1,07±0,02	1,66	45,5

Для всіх названих субстратів швидкість процесу зменшується при переході від H₂O до D₂O. Відзначено, що чітка закономірність у зміні співвідношення k_{H2O}/k_{D2O} не простежується. Найбільший КІЕ спостерігається для нітрозаміщених субстратів, які демонструють відхилення від залежності в координатах рівняння Гаммета для 70% суміші діоксан-D₂O. Характерним є те, що для всіх сульфохлоридів анілідів сульфокислот k_{H2O}/k_{D2O} близькі до відповідних величин для алкілгалогенідів, алкілсульфонатів (1.1-1.6), що, імовірно, свідчить про єдність механізму заміщення в цих серіях. Звертає на себе увагу той факт, що при зменшенні реакційності систем при переході до середовища, що вміщує D₂O, параметр чутливості до електронних ефектів замісників знижується від 0.33 (діоксан-H₂O) до 0.11 (діоксан-D₂O), що не відповідає принципу реакційність-селективність і є загальною рисою утруднених сульфонільних систем. Оцінка ступеня утворення зв'язку S...O у перехідному стані (χ) наведена у таблиці.

Тобто, не зважаючи на деякі кінетичні особливості, механізм заміщення залишається бімолекулярним за S_N2 типом. Відмінність обумовлена, на нашу думку, особливостями структури перехідного стану, яка може не відповідати класичній тригонально-біпірамідальній.